ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК



ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVI — Број 108 — Субота, 23 јануар 1954

ПЛУТОН ЈЕ ПОСЛУШАН

ЧИТАВ ДАН САМ ЧИСТИО ДВОРИШТЕ И ЗАТО ДА СЕ НИСИ УСУДИО ДА КОПАШ ДОК ЈА НИСАМ ТУ! ЈАСНО?

?

ШМРК! ШМРК!

ШКЉОЦ!

ТВОЈА СРЕЋА ШТО СИ МЕ ПОСЛУШАО И ШТО ЈЕ ДВОРИШТЕ ЧИСТО!

ХИ! ХИ!

ТАП ТАП

БАШ ЈЕ ПЛУТОН ДОБАР ПАС!

ЈЕСТ! КАД МУ КАЖЕШ ДА НЕШТО НЕ ЧИНИ ОН УВЕК ПОСЛУША!

WALT DISNEY

BT

Изгубљен на дну океана

(3)

Гери је те ноћи био толико узбуђен да се није ни сетио да мотри на Бринкендорфа. Мада је сваки детаљ планова имао урезан у глави, тако да је и без њих могао да заврши подморницу, Гери је био веома забринут. Шта Бринкендорф намерава да учини с плановима? Кеслер је, додуше, пријавио свој проналазак Уреду за патенте; Бринкендорф их, према томе, не може продати као своје. Али, он је свакако имао неки други план. Какав? И поред размишљања, Гери то није могао да докучи. Међутим, рад на „Ротиферу" постепено је заокупио све његове мисли и време, тако да је на Бринкендорфа готово и заборавио. Само увече, кад би се исцрпен вратио с посла и легао у постељу, чинило му се да га из мрака гледају подругљиве очи млађег асистента.

После пет недеља готово непрекидног рада, отворена су врата велике радионице и по очишћеној прузи подморница је одвучена до морске обале.

Пред контролном таблом великог подводног брода седео је Лен Гери и гледао кроз кружни прозор, који је као каква провидна трака обавијао кљун подморнице. Полуге и разни прекидачи који су му омогућавали да контролише рад сваког дела ове моћне машинерије и чинили га господарем подморнице, били су му на домаку руке. С леве и с десне стране пруге на којој је подморница још стајала пружале су се благе, шумовите падине морског залива, а далеко на пучини, негде у дубинама океана, простирао се велики кањон, у коме их је, можда, чекао Тортон Кеслер.

Гери се окрете и пажљиво осмотри унутрашњост подморнице. Сви отвори били су већ затворени, сви завртњи добро причвршћени. Он тада повуче к себи једну полугу. Зачу се шум и лак потрес. То су се помоћни точкови, који су служили за кретање по суву, одвојили од подморнице. Брод је лагано клизнуо у воду. Гери је напрегнуто гледао у окна, преко којих се прелила зеленкастобела пена. Дневне светлости је нестало и место ње видик је испуњавала сад већ тамнозелена боја воде. Герију се чинило да му срце куца у грлу, а не у грудима. Зар ће подморница да потоне пре но што се резервоари напуне?

Тада, полако, подморница поче да се пење навише, све док у води није остала само њена доња половина. Гери и Мк Неб одахнуше с олакшањем. Гери тада повуче полугу мало више. Контролни уређаји на табли пред њим показивали су да машине раде потпуно исправно. Казаљка за означавање брзине нагло се кретала напред и већ после неколико минута показивала је да „Ротифер" већ иде брзином од четрдесет миља на час. Иако је знао да је подморница конструисана тако да може да плови чак и брже од обичних бродова, Гери је са узбуђењем пратио померање казаљке.

„Ротифер" је секао таласе хитро и лако као риба. Испуњен поносом који му се као топао талас разливао по читавом телу, Гери се смести удобније на своје седиште, спреман за дуго путовање. Његове очи одмарале су се на сафирноплавом усталасаном мору, које се у недоглед пружало пред њим. С времена на време спуштао је поглед и кроз доњи део прозора, који је био испод морске површине, гледао у тамнозелене, хладне дубине океана.

Гери је за протеклих пет недеља имао не само да доврши „Ротифера", и то по сећању, већ је морао да проучава разне карте и извештаје океанографских института да би сазнао све о оном делу океанског дна где се налазио велики кањон. Захваљујући томе, он је сваки превој, долину и гребен те џиновске подводне клисуре познавао готово исто тако добро као ливаде и шуме око свог родног града. Иако преоптерећен послом, Гери је често, нарочито у ноћним часовима, разбијао главу размишљајући о Бринкендорфу, трудећи се да докучи из каквих је побуда млађи асистент узео планове и шта ће с њима учинити. По тим плановима Бринкендорф је лако могао да сагради истоветну подморницу. Али, шта би с њом? Гери се није заваравао. Последњи Бринкендорфов поступак јасно је указивао да оно што он намерава да учини никако неће бити на корист човечанству.



На отприлике стотину миља далеко од обале подморница је смањила брзину. Мотори су готово нечујно радили, док је Гери, нагнут над картама, израчунавао положај „Ротифера". Подморница се, ако су карте биле тачне, налазила управо изнад „Великог атлантског кањона", како су га океанографи називали. Гери подиже главу с карте ишаране црвеним и плавим линијама и његове очи сретоше Мк Небов упитан поглед.

— Изгледа да смо стигли, — рече он старом рибару. — Одавде негде дошли су Кеслерови позиви упомоћ. Спремите се, Екуме. Сад ћемо заронити у дубине до којих нијадан човек, изузев Кеслера, није стигао.

Рекавши то, Гери устаде, приђе контролној табли и повуче једну ручицу. Зачу се клокотање воде која је пунила тенкове за потапање и „Ротифер" поче да тоне.

Казаљка на манометру, од које се Геријев поглед није одвајао, стаде да се помера. Већ после неколико минута она је показивала да се подморница налази на дубини од двадесет метара. Дуго нијадан од двојице путника не изусти ниједну једину реч.

У кабини је владала мртва тишина. Екум Мк Неб стајао је у средини подморнице и зурио у чудне слике које су се, као на биоскопском платну, смењивале испред кружног прозора. Рибе необичних боја и изгледа пролетале су испред окна, а понека ајкула застала би и, главе готово приљубљене уз стакло, гледала двојицу путника. Боја воде нагло се мењала и од светле постала је тамнозелена.

Гери окрете један прекидач и сјајан сноп беле светлости проби се кроз водену таму, осветљавајући безбројне рибе, које се, уплашене, распршише на све стране.

Уз готово неприметну промену звука, спољашњи део „Ротифера" стаде лагано да се окреће. Уређаји који су га покретали укључили су се аутоматски на одређеној дубини и Гери је само по звуку и ускомешаној води испред прозора могао да закључи да је почела „велика битка" против воденог притиска.

Звук сличан шиштању, који је у почетку био једва чујан, постајао је постепено све јачи. Ваздух између унутрашњег и спољашњег дела подморнице почео је под дејством тог окретања такође да се креће, стварајући шиштаве шумове који су испуњавали сваки кутић подводног брода. У кабини је било све тамније. Вода око подморнице постала је црна као најцрње мастило, а светлост рефлектора једва је продирала кроз њу, и то само неколико десетина сантиметара. При светлости мале сијалице која је осветљавала кабину једва су се разликовале црте лица двојице путника. Изненада, нека чудна плава светлост заменила је водену таму.

— Сто му громова, — узвикну Мк Неб запрепашћено и приљуби лице уз окно. — Шта је ово, Гери?

Гери приђе прозору и загледа се у то чудно плаветнило. Било је необично јасно, али то ипак није била светлост. Плаветнило је било провидније од таме која је до недавно окруживала подморницу, али оно није зрачило и његова светлост није продирала у кабину, у којој је и даље владао полумрак. Наједном, Гери узвикну:

— То је свакако иста појава на коју је и Биб наишао на дубини од хиљаду метара. Светлост која долази ниоткуд и која уствари и није права светлост. — Бацивши поглед на манометар, он додаде:

Тако је! Ми се налазимо тачно на истој дубини!

— Хиљаду метара! — проша пута Мк Неб запрепашћено.

Кад је подморница стигла на дубину од 5.000 метара, окретање спољашњег дела достигло је тако велику брзину да се Герију чинило да се оно никад и ничим неће моћи зауставити и да је он изгубио сваку контролу над кретањем „Ротифера". Док се на површини океана и одмах испод површине правац кретања подморнице могао изменити лаким повлачењем палице, сада је било потребно да се палица повуче до краја да би „Ротифер" скренуо свега за неколико степени. Зујање изазвано тим лудачким окретањем претворило се у оштар, уједначен звиждук, који је готово парао бубне опне.

Метар по метар тонула је подморница све дубље. Уколико се раздаљина између ње и површине мора повећавала, око ње је постајало све видније. И последњи траг сунчеве светлости, — Гери је то знао — нестао је већ на дубини од око 250 метара. Ипак, светлост је постајала све јача, као да се негде у близини рађало сунце. Чудновата плава светлост, тако слична светлости запаљене живине паре, осветљавала је сада не само воду око подморнице, већ и малу кабину у којој су се налазила два путника.

После дугог, напрегнутог ћутања, Гери изусти:

— Шест хиљада метара. Тачно шест пута више но што се икада иједан човек спустио у дубине океана!

У његовом, наизглед мирном, гласу осећало се тешко уздржавано узбуђење. Он се питао у себи како је било могућно да Кеслер, у обичној металној кугли за роњење, стигне на тако огромну дубину.

(Наставиће се)

Мере за васионске путеве и атоме

У свакодневном животу, милиметар, метар и километар довољни су да се измери готово све оно што већини људи треба. Кад човек хоће да одреди дужину неког нарочито малог али видљивог предмета, или напротив огромна удаљења у земаљским размерама, довољно је да ове основне мере за дужину помножи или подели са 10, 100 или 1.000. Тако, рецимо, зрнце песка има пречник од једног десетог до једног стотог дела милиметра. Само научници и инжењери имају покаткад да мере изванредно мале и огромно велике дужине, па су због тога и морали да одреде нарочите, одговарајуће мере.

Најмање...

Прва мера мања од милиметра, која се употребљава у прецизној механици и микроскопији, јесте **микрон** — хиљадити део милиметра. Али, биолози и физичари били су принуђени да мере и мање дужине, па су као следећу меру, мању од микрона, узели **милимикрон**, односно хиљадити део микрона. Данас је наука успела да начини мембране дебеле неколико милимикрона, а велики број вируса, невидљивих оптичким микроскопом, има у пречнику између 10 и 300 милимикрона.

Спектрална анализа и физичка хемија навели су на одређивање **ангстрома**, десетог дела милимикрона. Например, молекул воде има у пречнику пет ангстрома, а већина атома разних елемената од једног до пет ангстрома.

Међутим, данас постоји једна још мања мера, која је једновремено и најмања досад одређена. То је **јединица X**, односно хиљадити део ангстрома. Протони и неутрони, који спадају у најмања позната мерљива тела, имају у пречнику свега по неколико стотина хиљадитих делова јединице X.

...и највеће

Насупрот тим малим мерама, астрономи који мере бескрајна пространства васионе, морали су да одреде и одговарајуће мере. Они се често служе **астрономском јединицом**, која претставља најмање удаљење између Сунца и Земље, односно око 150 милиона километара. Према томе, Земља је удаљена од Сунца једну астрономску јединицу, планета Плутон око 39,6 (од Сунца), а најближа звезда — Проксима — удаљена је од Земље око 273.000 астрономских јединица.

Али, астрономима који проучавају звезде, а не наш планетни систем, и та јединица била је мала. Они рачунају са **светлосном годином** (пут који светлост, крећући се брзином од 300.000 километара у секунду, пређе за годину дана), која има око 63.290 астрономских јединица, или 9 трилиона 460 милиона километара. Звезда Проксима удаљена је од Сунца 4,35 светлосних година.

Међутим, астрономи изгледа више воле да рачунају с једном другом мером. То је **парсек** (скраћеница од паралакса-секунд), који има 3,26 светлосне године. Али, како се новим и све савршенијим телескопима продире све даље у свемир, неки астрономи установили су још већу дужинску меру — и највећу — **мегапарсек**, који има милион парсека, или 3,260.000 светлосних година.

Акробати памћења

„Акробати" памћења привлачили су увек велику пажњу широке публике и научника. За великог римског војсковођу и државника Јулија Цезара забележено је да је био у стању да диктира три писма одједном, пишући сам у исто време четврто. Исто тако, прича се за Наполеона да је, шетајући у канцеларији или под својим шатором, диктирао тројици секретара три писма различита по садржини и да је увек знао на коме се месту зауставио код сваког писма.

Стари грчки државник и војсковођа Темистокле био је човек необичног памћења. За њега је остало забележено у историји да је знао сваког грађанина Атине по имену.

Сенека, чувени римски филозоф, тврдио је за себе да може да понови десет хиљада стихова какве било песме, пошто би је чуо само једанпут.

Овакве необичне способности, ма колико да су ретке, ипак нису немогућне. И модерна времена знају за овакве „акробате".

Млади Франк Хаксли, који је умро 1929 у својој деветнаестој години, био је један од ових феномена. Он је већ у својој осмој години зачудио своје родитеље и учитеље способношћу да понови од речи до речи дванаест страна неког њему дотле непознатог текста!

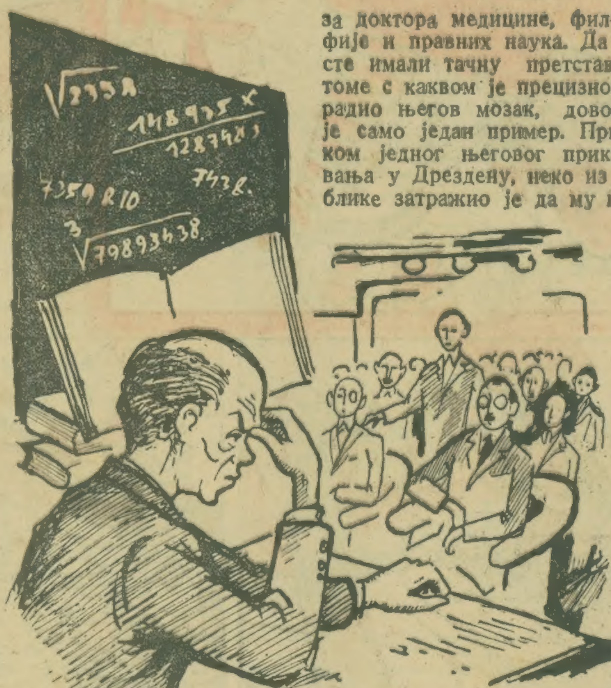
Једно дете од тринаест година, Зера Колбурн, било је феномен у рачунању напамет. За три минута оно је давало резултате које је требало израчунавати помоћу логаритамских таблица за читавих десет минута.

Други један феномен овакве врсте, који се до пред сам последњи рат приказивао на позорницама у Енглеској као специјалиста памћења, није хтео да ода своје право име, него се појављивао под псеудонимом Датас. Тај човек је знао све могућне историске датуме, тако да је одмах могао да одговори на свако постављено питање.

У Француској је доскора постојао чувени Иноди, који је задивљавао својим памћењем не само широку публику, него и научнике. Али, једног дана Иноди се повукао у унутрашњост Француске и више се не појављује на позорници на којој је постигао незаборавне успехе.

Али, најнеобичнији од свих ових феномена памћења остао је без сваке сумње Немац Фред Браунс.

Још врло млад, у шеснаестој години, он је као од шале полагао један за другим испите за доктора медицине, филозофије и правних наука. Да бисте имали тачну претставу о томе с каквом је прецизношћу радио његов мозак, довољан је само један пример. Приликом једног његовог приказивања у Дрездену, неко из публике затражио је да му извуче квадратни корен из броја 8.503,052.944. Браунс је за кратко време дао тачан одговор: 92.212. Том приликом, Браунс је додао да му је пре две године у Хамбургу било постављено исто питање, са истим бројевима. Човек из публике је тада устао и изјавио да је он заиста пре две године поставио Браунсу исто питање.



Фред Браунс се не служи никаквим „триковима", који су међутим, били запажени код неких феномена ове врсте. Браунс располаже двема сигурним методама које је опробао у ко зна колико стотина случајева. Он, како сам тврди, индивидуалише бројеве по њиховој важности. Али, какво му је то „индивидуалисање" бројева Браунс није хтео да објасни.

Овај чудновати човек је 1928 године одржао необично такмичење с двадесет машина за рачунање. Он је решио двадесет постављених проблема, док је један од најбољих и најбржих његових конкурената на машини за рачунање решио свега четири.

Још један чудан рекорд поставио је Фред Браунс. Њему су у исто време читали три чланка на три језика: немачком, француском и енглеском. Он их је после поновио без грешке на истим језицима.

О овим људима утврђено је правилно мишљење, које је прихваћено од свију: то су феномени своје врсте, нарочитих способности које се добијају рођењем. Али, ови „акробати" нису научници. И поред њихових изванредних способности, нијадан од њих није, например, постао неки велики математичар. Њихове су способности једностране. Оне се састоје једино у памћењу, које је збиља феноменално, али од тога наука и човечанство нису видели никаквих користи.

Наука не саветује деци ни младим људима да се посвете вежбама овакве врсте. Често родитељи и поједини наставници придају исувише велику важност памћењу код деце. То може да има и добрих и рђавих последица. Много је боље обратити пажњу на складно и сразмерно развијање свих способности у исто време. Важније је да дете уме лепо да опише неку слику или неки призор, него да зна стотине стихова напамет.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК СТОЈИЉКО СТОЈИЉКОВИЋ, БЕОГРАД, МАКЕДОНСКА 31. — ИЗДАЈЕ И ШТАМПА „ПОЛИТИКА" ШТАМПАРСКО-ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ, БЕОГРАД, МАКЕДОНСКА 31. — ТЕКУЋИ РАЧУН БРОЈ 102-Т-82. ПОШТ. ФАХ 124. — ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ: ГОДИШЊА 500, ПОЛУГОДИШЊА 250 ДИНАРА. ЗА ИНОСТРАНСТВО ГОДИШЊА 760, ПОЛУГОДИШЊА 380 ДИНАРА. РУКОПИСИ СЕ НЕ ВРАЋАЈУ.

Филип Вишњић

ПЕСНИК ПРВОГ УСТАНКА



У нашој прошлости било је доста добрих и познатих гуслара, али није било ни бољег ни чувенијег од Филипа Вишњића.

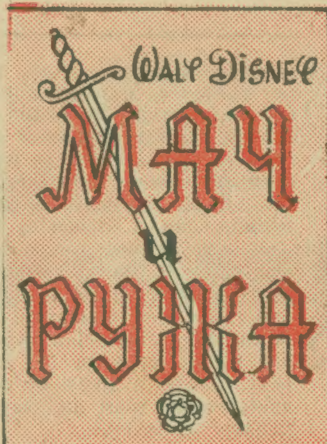
Филип Вишњић родио се 1765 године у селу Трнави, у зворничком крају. Оцу му је било име Ђорђе, али су га звали Стојан Вилић. Мајци му је било име Марија, али су је звали Вишња, па се и Филип по њој прозвао Вишњић. Још док је био мали умро му је отац, па је Филип провео детињство и младост код мајке, која се преудала. Када је имао осам година разболео се од богиња, па је због тога ослепео. Још у раној младости Филип је осетио піеснички нагон, па је као слепац брзо научио да гусла и пева све песме које је чуо. Турци су му убили три стрица и једнога брата од стрица. То га је силно заболело а томе су придонеле и опште народне невоље, па се у њему распалила страховита мржња против зулумћара. У 31 години он се оженио и изродио шесторо деце.

До првих година 19 века Вишњић је певао старе песме у којима је опевао славу и јунаке наше раније прошлости. Певао је само оно што је од другога чуо, али се сам није усуђивао да нешто створи. Када је букнуо Први српски устанак, гласови о њему допреше и у Босну преко Дрине. Крупни и судбоносни догађаји занеше слепог гуслара и он 1809 године пође са српском војском из Босне у Србију, где је она била продрла. Тада он престаје да пева старе песме и јунаке и утону у ново доба пуно борби и славе. Са његових струна одјекнуше песме какве ни пре ни после ниједан гуслар није испевао. Он је путовао свуда и распитивао се о свему и свачему: о догађајима, људима, местима, времену, кад се нешто збило итд. Путовао је по Србији, Босни, а стигао је и до Скадра. Учествовао је у бојевима, дане и ноћи проводио по логорима, где је и песме на лицу места певао. По слому Србије прелази у Срем и ту се настанио са породицом у селу Грку. Ту га је нашао и Вук Караџић 1815 године и од њега преписао песме о Првом устанку.

Од Вишњића је познато 13 оригиналних песама у којима опева догађаје из Првог устанка. Његово песничко дело огроман је прилог нашој култури, а у исто време оне су и њен понос. Те песме нису само лепе, заносне и узбудљиве, него су и историски тачне чињенице о којима се у њима говори.

Неки важнији догађаји из Првог устанка које је опевао Филип Вишњић

Сеча кнезова инспирисала је Вишњића да испева песму Почетак буне против дахија. Сеча је почела 23 фебруара 1804 године и за то време погубљено је 95 најугледнијих људи из Србије. Бој на Чокешини догодио се 16 априла 1804 године, Бој на Салашу сматра се да се водио 28 маја 1806, Бој на Мишару добијен је 1 августа 1806 године. У том боју Срби су имали 5.000 пешака, 2.000 коњаника и 4 топа, а Турци око 50.000 војника, углавном пешадије и артиљерије. Српском војском командовао је Карађорђе, а турском Сулејман-паша Скопљак. Бој на Делиграду десио се 1806 године и трајао је више дана. Главна и одлучна битка вођена је 22 и 23 августа исте године. Двобој Милоша Стојићевића-Поцерца и Мехе Оругџића десио се 1809 у пољу испред Бијељине, када су устаници прешли у Семберију и ширили устанак у Босни. Бој на Лозници водио се крајем септембра и почетком октобра 1810. Главни судар био је 6 октобра итд.























КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ



КЛИМА

Клима је грчка реч и означава поднебље — просечну годишњу температуру ваздуха у једноме крају. Наука о клими назива се климатологија.

Клима у ужем смислу дели се на: 1) океанску, 2) приморску, 3) континенталну, 4) степску, 5) пустињску и 6) планинску.

Океанска клима одликује се високом средњом годишњом температуром, малим колебањима температуре, великим количинама кише и тиме што нема ниједно изразито годишње доба.

Приморска клима има благе зиме и лета, а одликује се и великим количинама кише у пролеће и јесен. У пределима у којима влада приморска клима изразита су два годишња доба: лето и зима.

Континентална клима има велика колебања температуре; лета су жарка, а зиме веома хладне. Поред тога, неправилна је расподела кише на поједина годишња доба. Изразита су сва четири годишња доба у пределима где влада континентална клима.



Степску климу карактеришу жарка лета, оштре зиме, мале количине водених талога и велика колебања температуре.

Пустињска клима одликује се жегом, сушом и пешчаним олујама.

Планинска клима има ниске температуре, дуге и сурове зиме, кратка и прохладна лета, велике количине воденог талога, јаке ветрове итд.

Клима једнога краја зависи од временских појава, висине земљишта, биљног света, близине мора итд.

У нашој земљи осећа се утицај три климе: средоземне средњоевропске и континенталне. Средоземна клима припада суптропским климама, а **од њих се одваја због утицаја** Средоземног Мора. У крајевима у којима влада средоземна клима лета су топла и сува, топла је и јесен, а зима је блага и влажна. Од водених талога највише има кише, и то зими, мање ујесен и у пролеће, док су лета сува. Утицај средоземне климе у нашој земљи велик је нарочито у приморју, где се ова клима сукобљава са средњоевропском. Област у којој влада средњоевропска клима има ниже температуре него предели где влада средоземна. Има много талога — кише и снега. Кише углавном падају преко лета. Утицај ове климе осећа се и у приморским крајевима, и то више у северном делу приморја, где од јужног воћа расту само смоква и маслина, него у јужном делу, где расту наранџе, лимунови, бадеми итд. Средњоевропска клима погодна је за жита, кромпир и сточну храну, затим јабуке, крушке, шљиве, трешње, винову лозу, бресква итд. Континенталну климу у нашим крајевима карактеришу оштре зиме и жарка лета. Талога има мало. Она влада у Војводини, Србији, Срему, а унеколико и у Славонији, где се сукобљава са средњоевропском. Ова клима нарочито је повољна за **пшеницу и кукуруз.**

Који је одговор тачан?

Дајемо вам три питања, свако са по четири одговора. Оловком прецртајте одговоре за које мислите да нису тачни, па затим погледајте доле и проверите да ли сте нашли прави одговор:

1) Ђулабија је:
- воћка
- женско име
- планина
- река

2) Анероид је:
- планета
- геометриско тело
- врста барометра
- хемичар

3) Чагаљ је:
- воћка
- планина
- језеро
- дивља звер

Тачни одговори: 1) Ђулабија је домаћа врста јабука, која је много раширена, нарочито око Пећи. — 2) Анероид је барометар без живе. — 3) Чагаљ је карактеристична звер, из породице паса, за крш Далмације. Сличан је вуку, али много мањи од њега. Има га у чопорима на острву Корчули и на полуострву Пељешцу. Овда-онда нађе се и у Херцеговини. Наваљује на ситну стоку, али и на винограде.

ТРИ ПИТАЊА ИЗ КЊИЖЕВНОСТИ

1) Ђурица Дражовић је име главног јунака у роману?

2) Како се зове шаљива игра у којој је једно од главних лица Васа Видић?

3) У којој је нашој драми госпар Орсат главна личност?

Одговор: — 1) Ђурица Дражовић је главно лице романа „Горски цар“ од Светолика Ранковића. — 2) Васа Видић је једна од главних личности у шаљивој игри „Љубавно писмо“ од Косте Трифковића. — 3) Госпар Орсат је главно лице у драми „Дубровачка трилогија“ (I део) од Ива Војновића).

ОКСИМОРОН

Оксиморон је једна врста књижевног украса који долази у групу фигура за исказивање супротности. Наиме, оксиморон је спајање двају опречних појмова у један. Например: мудра будала, слеп код очију (што значи неписмен), пијан без вина (што значи збуњен) итд

ТРУБАДУРИ

У Средњем веку трубадури су били песници који су путовали из једног краја у други. Они су певали и свирали. Понајчешће су то били витезови. Трубадура је нарочито било у Провански, Јужна Француска, нарочито у 12 и 13 веку. Доцније је поезија трубадура прешла у Северну Француску, а одатле у суседне земље. Они су гајили песме разноврсне садржине: сатире, серенаде, љубавне и политичке песме итд.

ЗАНИМЉИВИ БРОЈЕВИ

$1 \times 8 + 1 = 9$
$12 \times 8 + 2 = 98$
$123 \times 8 + 3 = 987$
$1234 \times 8 + 4 = 9876$
$12345 \times 8 + 5 = 98765$
$123456 \times 8 + 6 = 987654$
$1234567 \times 8 + 7 = 9876543$
$12345678 \times 8 + 8 = 98765432$

БОЈЕ СВЕТИОНИКА



У светионицима могу да се употребе само ове боје: бела наранџаста, црвена, зелена и модра. Светлост тих боја добија се када се пред лампу ставе обојена стакла, такозвана сита. Модра сита упијају светлосне зраке у великој мери, па се ретко употребљавају; обично када се жели да се светлост не види далеко. После беле боје, најбоља је црвена па се она најчешће употребљава. **Ако један светионик светли у више боја, бели ће сек**тор имати највећи домет, па потом редом: црвени, наранџасти, зелени и најзад модри. За време магле наранџаста и жута светлост имају већи домет **од беле светлости.**

Како сам научио да летим

Деветог августа 1896 године у немачком градићу Штелну срушио се заједно са својом летилицом Ото Лилиентал. Дан његове погибије био је истовремено и дан његовог успеха и успеха ваздухопловства, које је тек почело да се развија: на летилици без мотора Лилиентал је прелетео 350 метара. Ото Лилиентал није једина жртва ваздухопловства. Од Икара, митске личности, који је покушао да се на крилима од перја и воска спасе из ропства, па до Лилиентала, људи су непрестано покушавали да завладају ваздушним висинама. Најзад, почетком овог века, два брата, Орвил и Вилбур Рајт, полетели су на првом авиону с мотором. У једном чланку, објављеном 1914 године. Орвил Рајт описао је како су он и његов брат, после многих покушаја и напора, најзад научили да лете.

Чини ми се да смо мој брат и ја одувек желели да летимо. Али, зар има човека који у свом детињству није то желео. Ипак, остварењу нашег дечачког сна могли смо да се посветимо тек пошто смо завршили школу.

Успеси Ота Лилиентала, немачког конструктора и једног од пионира ваздухопловства који је на својој летилици без мотора извршио неколико краћих летова, одушевили су двојицу дечака. Они су пажљиво проучавали Лилиенталове прорачуне и упутства за израду летилица. Најзад, решили су да и сами покушају да лете.

— Једног дана рекли смо један другоме: „А зашто не? Овде су научни прорачуни засновани на огледима. Сваке године имамо неколико слободних седмица. И, уместо да одемо некуд и да тамо беспосличимо, ми ћемо за време одмора правити летилице и на њима летети". Не верујем да смо се тада усуђивали да мислимо о нечему савршенијем од летилице без мотора. Бар не гласно.

— Те године — било је то 1900 — отишли смо у Нову Каролину, близу места Кити Хока. Тамо је било много брежуљака, а мало света. Израда наше прве летилице није нам, бар нам се тако чинило, причињавала неку нарочиту тешкоћу, мада смо је градили с прецизношћу с каквом добар часовничар саставља делове најфинијег и најтачнијег часовника. Јер, ми смо пред собом имали прорачуне и планове. Ота Лилиентала, од којих нисмо ни за длаку отступали. Но, на наше велико разочарање, доживели смо потпун неуспех. Немо смо гледали један другога, наш апарат и непрегледне низове цифара којима је Лилиентал испунио своје таблице. Нешто није било у реду. Покушали смо да пронађемо грешку, али узалуд. Није нам остало ништа друго него да покупимо своје ствари и да се вратимо кући. убеђени да смо у нечему погрешили. Али, пред нама је била још једна година и нов распуст. Нисмо клонули. Па, тек смо почели.

Читаве те године, све до идућег одмора, браћа Рајт проверавали су небројено пута своје планове и упоређивали их с Лилиенталовим прорачунима. Но, грешку нису пронашли. Зар је могућно да је Лилиентал погрешио?

Идућег лета опет су отишли у Кити Хок. На њихову молбу, тамо је дошао и Шанут, познати инжењер, који је баш у то време писао чланак о Лилиенталу за последње издање „Британске енциклопедије".

На велико чуђење браће Рајт и Шанута, показало се да Лилиенталове таблице нису непогрешиве, како су дотада сви мислили.

— Узлетели смо те године неколико пута, али то још није био прави успех. Вратили смо се кући да бисмо све почели изнова. То је било као тапкање у мраку, јер смо сад морали да сами радимо прорачуне и планове.

Улето 1902 године, браћа Рајт извршила су преко 1400 летова на свом апарату без мотора који су сами израдили. То су били веома кратки летови који би се данас тешко могли назвати летењем. Апарат, који се налазио на благој низбрдици, гурнули би надоле и он би се, захваћен ветром, подигао увис, где би неко време лагано лебдео.

— Било је дана кад смо се дизали у ваздух и по стотину пута. Наше узлетиште било је кратко и да би се апарат уздигао био нам је потребан ветар чија је брзина морала износити најмање дванаест миља на час. И сад се сећам оног тихог дана кад сам седео у летилици спреман да узлетим. Изгледало је да ће поветарац ипак дунути. Међутим, дунуо је прави ветар, који је кидао цветове беле раде на оближњој пољани. Полетео сам. Ветар, који се био претворио у вихор, дограбио је предњи део апарата и дигао га увис. Зграбио сам крму да бих се спустио. Али, ветар је променио правац и сад је вукао апарат надоле... Ето, то је био само један делић онога што смо имали да научимо о ваздушним струјама. У то време још нико ништа није знао о ваздушним „рупама" и „празнинама". Ми смо све морали сами да откривамо и упознајемо... Целог тог лета с успехом смо летели на нашем апарату без мотора. Већ смо почињали да сањамо о већим стварима. Идући корак био је, сасвим природно, жеља да изградимо апарат с мотором. И други су већ покушавали да то учине. Било је само питање ко ће први полетети на летилици с мотором.

Међутим, то „питање" није било лако решити. Браћа Рајт морали су да преговарају с многим фабрикама и да закуцају на многа врата пре но што су успели да нађу некога ко би био спреман да им изради мотор за летилицу. „Шта? Правите машину за летење? Не, ми имамо паметнијег посла но да за вас правимо мотор", — обично су им одговарали. Поред тога, требало је наћи погодан материјал за костур авиона, одредити врсту катрана за импрегнирање крила, начинити нацрт за елису. Било је потребно... Листа свега што је било потребно није имала краја.

— Најзад, у децембру 1903 године били смо спремни за наш први лет. Мој брат и ја бацили смо новчић: нека он одлучи ко ће имати ту част да први полети на апарату с мотором. Ја нисам имао среће.

Први покушај није се баш могао назвати успехом. Машина је појурила низ брежуљак, а затим прелетела неких тридесетак метара. Али, њен лет готово се није разликовао од лета ранијих летилица без мотора. Најзад, апарат се спустио уз тресак, тако да му се сломила осовина пропелера.

— Даљи покушаји били су онемогућени, а година се ближила крају. Због тога сам отишао у Дајтон да набавим нову осовину... На повратку, чуо сам у возу о машини коју је саградио Ланглеј и која се, дан раније, сручила у једну реку. Дакле, и други су се очајнички трудили да усаврше машину за летење.

Чим је Орвил Рајт стигао у Кити Хок, браћа су се дала на посао. Оправка елисе завршена је тек у сумрак. Сутрадан, дувао је јак ветар. На узлетишту су поред браће Рајт била још свега три човека из оближњег насеља. Остали уобичајени посматрачи нису дошли, јер нико није могао да претпостави да ће браћа и по таквом времену покушати да лете.

— Мој брат се попео у машину. Мотор је почео да ради. Апарат је јурнуо низ падину, затим се дигао у ваздух и — летео. Лет је трајао свега дванаест секунди. Био је несигуран, лаган и „таласаст". Али, то је ипак био лет.

Тада је дошао ред на мене. Али, и у мојим рукама машина се пропињала и падала, тресла се, дрхтала. Летео сам отприлике исто толико дуго као и мој брат. Онда је он опет покушао, а чим је слетео ја сам се попео у машину. Сад сам нешто више знао о раду контролних палица, а и боље сам познавао машину. Успео сам да останем у ваздуху 54 секунде. Нисам могао да правим заокрете због околних брежуљака, али сам, иначе, машином доста лако управљао.

Вече се већ било спустило и тога дана више се није могло летети. Баш кад су браћа Рајт и посматрачи машину превукли у заклон, јак удар ветра захватио је предњи део авиона и подигао га са земље. Узалуд су они покушавали да га задрже. Кад је налет ветра прошао, апарат је био готово смрвљен.

— Но, то није била нека велика несрећа. Ми смо сад могли да саградимо бољи и већи и да с више поуздања чекамо идуће лето. Могли смо да се вратимо кући у Дејтон и да сањамо о рекордима у дужини лета, о висини на коју ћемо се попети и о машини за два и више путника. Јер, ми смо успели да остваримо свој дечачки сан. Научили смо да летимо.

Да би заштитили село од зулума...

Има доста прича и анегдота које нам дају прилично стварну слику живота српскога народа пред Први устанак. Овде ћемо донети једну у којој се говори како су се Срби из тога времена довијали да сачувају свој образ и понос

То је било у предвечерје једног летњег дана. Три Турчина изненада су упала у шумадиско село Шаторњу и одлучили да ту преноће под шатором који су разапели на једној ливади. Један од њих био је јаничарски старешина, а друга двојица његова пратња. Положај који су изабрали омогућавао им је да виде на све стране и да их нико изненада не може напасти. Брзо су поручили да дође највиђенији сељак, коме су наредили да им спреми добру вечеру и девојке да их служе. Клањајући се до земље, сељак рече: „Све ће бити, честити ага, само мало причекајте док одем и издам наредбе."

Тај сељак био је храбар човек, а имао је још четири брата који за њим нису заостајали. Чим је дошао кући, он је испричао шта Турци траже. Да би сачували свој образ и понос свога села, они одлуче да то не дозволе док су живи. По предлогу једнога од њих, реше да један брат оде Турцима и каже им да ће све бити онако како су желели, само нека мало причекају. После тога нека он седне код Турака, а њих четворица ће редом долазити наоружани до зуба. Разуме се, нису ни мислили да спремају вечеру, а видели су по Турцима да су они склони и на част насрнути. Петорица браће решили су да сами сврше ствар, без села.

Одмах после тога, један брат је отишао Турцима и рекао им да ће све бити у реду. Турцима је то било мило и уживали су седећи пред шатором и пушећи на дугачке чибуке. Наједном, они угледаше како ливадом иде к њима крупан човек под оружјем. Узнемирише се, па један од њих упита сељака:

— Рајо, бре, ко ти је оно?

— Не брините се, ага, оно ми је брат, — одговори сељак.

Онај што је ишао преко ливаде дође до шатора, поздрави Турке и стаде пред њих као стражар. После кратког времена, Турци опазе како се с другог краја ливаде примиче још крупнији човек и боље наоружан од оног првог. Сада се још више узнемире, али их сељак умири кад им рече да му је и то брат. И овај дође пред шатор, али не поздрави Турке. После тога појави се и трећи брат, такође наоружан. Турци се озбиљно забринуше и стадоше да мењају боју лица.

— И то ми је брат, — рече им опет онај први сељак.

— Па колико имаш те браће? — упиташе Турци.

— Још једнога, — одговори сељак, — ено га где и он иде.

Турци заиста угледаше како се примиче четврти брат, наоружан боље него прва тројица. Турци клонуше и почеше се договарати шта да чине, јер су осећали да се овде о нечему злом ради, па им се није ноћило на том месту. Старешина се досети како ће из беде да се извуче, па брзо упита сељака:

— Рајо, како се зове ово село?

— Шаторња, — одговори мирно сељак.

— Е, ми нисмо имали намеру да овде преноћимо, већ у селу Пласковцу. Морамо одмах да идемо да бисмо раније тамо стигли.

— Како вам је воља, ага, — рече сељак.

Турци убрзо склопе шатор, појашу на коње и у галопу одјуре из Шаторње, освртући се стално на браћу која осташе иза њих.

Ето, тако су наши стари чували образ и поштење. И овај, као и хиљаде других случајева биле су искре народног гнева, који се убрзо претворио у огањ Првог устанка.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

Проверите ваше памћење — све на Ч

У овом квадрату имате двадесет и две сличице. Загледајте их добро, па онда цео цртеж покријте књигом или шаком. А затим нам, без много размишљања, одмах реците, шта претстављају сличице које се налазе у квадрату.

Да бисмо вам олакшали, казаћемо вам само толико да све сличице претстављају предмете чија имена почињу са ч.

4

40

(Одговор: 1) четири, 2) чезе, 3) четрдесет, 4) чајник, 5) чалма, 6) чамац, 7) чакшире, 8) чарапа, 9) часовник, 10) чиода, 11) чаура, 12) чачкалица, 13) чвор, 14) чекић, 15) чесма, 16) четка, 17) чешаљ, 18) чизма, 19) чичак, 20) чунак, 21) чибук, 22) чоколада).

ЗАНИМЉИВО ИМЕ ЈЕДНЕ РЕКЕ

Сетите се имена једне светске реке из кога се размештајем гласова може саставити највећи број имена других река? Покушајте!

Сакраменто (река у Северној Америци). Из имена те реке, размештајем појединих гласова, добијамо имена ових река:

Ар (притока Рајне), Арно (италијанска река), Емс (река у Немачкој), Енс (притока Дунава у Аустрији), Кама (притока Волге), Марна (река у Француској), Места (река на Балкану), Ока (притока Волге), Осем (река у Бугарској), Рона (река у Француској), Саона (притока Роне), Сена (француска река), Сома (француска река), Танаро (притока Поа, Италија), Тара (наша река), Таро (притока Поа), Окер (река у Немачкој). Оста (притока Лабе), Сан (притока Висле), Рено (река у Италији), Рот (река у Немачкој).

ПРОТУБЕРАНЦЕ

Ватрени снопови који се виде око Сунца за време помрачења зову се протуберанце. Њихова светлост продире преко 300.000 километара у васиону.

ПРВИ ШТАМПАРСКИ РАДНИЦИ

у ослобођеној Србији

Хатишерифом од 1830 године Србија је, поред осталог, добила и право да оснива своје штампарије. Већ идуће године, по налогу кнеза Милоша, набављена је једна штампарија и пренесена у Београд. Наравно, у нас тада није било штампарских радника, па је Милош наредио да се у Аустрији нађу мајстори. Њен први директор био је Адолф Бернан, Немац из Саксоније, веома вешт и способан човек, али тврдоглав и инаџија. Кад је дошао у Србију, он није знао ни речи српски, али се трудио да научи. „Бернан учи српски и псовати већ зна“ — писао је у то време Вук Копитару. Два словоливца били су Бечлије, а сецери и „печатељи“ Срби из Војводине.



Но, још у самом почетку мислило се на наш штампарски подмладак. Кнез је наредио да се у штампарију примају као шегрти бистрији дечаци, а и сам их је слао. То су били његови питомци, које је он издржавао и водио надзор над њиховим радом и успехом. Већ прве године у штампарији је радило петнаест дечака, који су се спремали за разне штампарске послове. Према уговору који је склопио с кнежевом канцеларијом, Бернан се обавезао да ће за кратко време „научити нашу децу слова намештати“, а на томе су морали да раде и остали мајстори.

Испрва је штампарским ученицима посао био неприличан и тежак, јер Бернан није био вешт у слагању српских слова. Али, даровитији ученици ипак су успели да за кратко време постигну леп успех. Тако се већ 1835 године помиње неки Атанасије Савић, који је начинио један инструмент, и то такав „да један изучени механичар има муке да га направи“.

О раду и успеху ученика даване су оцене, које су читане кнезу Милошу да би он према томе могао да их похвали, награди или укори. Од ученика који су 1834 радили у штампарији, само тројица су били „мале способности“, а остали добри и врлодобри. Но, изгледа да су дечаци били прилично несташни, јер у рубрици „владање“ готово код сваког стоји да је „грубијан“ и „љут“.

Али, сви су на послу били вредни.

Бернан је многе ствари радио на своју руку, мимо кнежеве воље и интереса саме штампарије. Према радницима био је осоран и суревњив, а ученике је употребљавао и за послове ван штампарије, па их чак и тукао. Између радника и Бернана често је долазило до свађе и туче. Како су сви они становали у згради у којој је била штампарија, то су Београђани често имали прилике да чују како се „Швабе печатељи“ међусобно псују. Једном приликом, 1833 године, дошло је до свађе и туче између Бернана и једног радника Бечлије. Туча се пренела чак и на улицу и узбудила цело суседство. О томе је администратор штампарије Димитрије Исаиловић реферисао кнезу Милошу: „Најеле се Швабе леба, красног леба српског, па побеснели“.

Ови скандали били су повод за доношење уредбе којом су одређене дужности свих лица у штампарији, као и плате сваког од њих. Уредба је имала тринаест чланова. Према њој, особље штампарије сачињавали су: администратор, ревизор, коректор, словоливац и словорезац, поред одређеног броја калфа и шегрта. Администратор је био старешина штампарског завода, а ревизор је водио рачуна да што мимо цензуре не прође. Директор се бринуо о каси, а у исто време био је „дужан послове међу радине раздељавати и настојавати да се сваки у послу находи и да беспослен не седи“. Да у самој згради штампарије не би више долазило до скандала, наређено је да се из ње иселе сви осим шегрта и нежењених калфа, а строго је забрањено да се ученици употребљавају за „домаће послове директора или словолеја“.

До 1836 године штампарски ученици добијали су одело и плату. Учење је трајало четири године. Последње године примали су месечно шест талира. На завршетку учења добијали су „освободително писмо“ и тада им је сам кнез, према свом нахођењу, одређивао плату. Слагачи, да би били унапређени, постављани су за практиканте или помоћнике у окружним начелствима. Године 1841 донесена је нова уредба о платама графичара. Словослагачи су плаћани од хиљаду сложених слова али је награда зависила и од „различног вида и величине слова“. По овој уредби, радно време у штампарији било је „од свануће до 12 часова по европејски” и од један и по до седам после подне. Лети се радило од шест ујутру до шест увече, с прекидом од 11 до 13 часова. Радници нису били задовољни овом уредбом, па су напуштали штампарију и тражили неки други посао.

Државна штампарија у Београду, основана 1832, била је пуних тридесет година једина штампарија из које су излазили први стручни штампарски радници у Србији. Они су радили веома солидно, чисто и лепо. Поједине књиге изишле из „књажевско-српске печатње“ својом лепом израдом надмашивале су књиге штампане у аустриским и немачким штампаријама, које су имале дугу штампарску традицију.

АНЕГДОТЕ

ЧОВЕК И ВЛАДИКА

— Замјерају Вам, господару, — рећи ће владици Раду један његов поштовалац — што сте пјесму „Три дана у Трјесту“ писали као човјек, а не као високо црковно лице?

— Нека их, чоче! Лашње је бит' владика но човјек! И ако сам у једном од тога двога ваљастији, више марим да по мојој смрти свијет жали човјека него владику! — одговорио је Његош пријатељу.

МАРК ТВЕН И ВИЦЕВИ

Један глумац, добар познаник Марк Твена, дошао је једног дана до Твена и замолио га да му да пет добрих вицева.

Овај глумац је у самој ствари завидео Марк Твену на слави и желео је да ове вицеве употреби у некаквој својој веселој игри.

— Нажалост, не могу да вас услужим! — одговорио је Марк Твен. — Видите, ако би код мене нашли пет долара, одмах би сви помислили да сам их украо. Али ни ви, младићу, не бисте боље прошли. Јер када бисте одавде изишли са неколико добрих вицева, сви би одмах помислили да сте их украли...

ЈА ОНДА НАПИШЕМ...

С јесени 1879 Стеван Сремац био је постављен за наставника нишке гимназије. Идуће године, када су завршена предавања, дошао је у Београд да се види са својим старим друштвом. Пред „Дарданелима“ причао је појединости из свог новог, чиновничког живота у Нишу, па је поред осталог поменуо и то како је морао да предаје и цртање, а у тек отвореној школи нишкој није било ни прегледа ни модела за цртање.

— Па шта си радио? — чудили се пријатељи.

— Ето тако: нацртам на табли нешто, па онда деца прецртавају. А понекад се дешавало да ме деца питају шта сам нацртао и ја онда морам да напишем доле: „столица“, или „оџак и дим“ и тако даље.

Иначе је Стеван Сремац био добар цртач-карикатуриста.

КАКО И КАД СПАВАЈУ НЕКЕ ЖИВОТИЊЕ—

За време Првог светског рата неки француски пилот добио је у задатак да се једне ноћи подигне са својим апаратом на висину од 4.000 метара, да тада угаси мотор и да са угашеним мотором лети изнад непријатељских линија. Пилот је са успехом извршио задатак и вратио се на свој аеродром. Кад је авион узлетео, у њему је био само пилот. Међутим, кад се спустио, у авиону је био још један „путник”: једна мала дугорепа ласта. Како је она доспела у авион?



На висини од 3.000 метара пилот је наишао на огромно јато готово непокретних птица. Обасјане месечином, птице су лагано лебделе, уопште не машући крилима: спавале су. Авион је налетео на јато и једна заспала птица упала је у пилотову кабину.

Већ пре неколико десетина година неки зоолози утврдили су да европска дугорепа ласта може да спава у ваздуху. Ласта тако „спава“ само за време лета. Тај „сан на крилима“ омогућују струје топлог ваздуха које носе птицу, тако да она не мора да маше крилима да би се одржала у висини. Но, ласта није једина птица која спава у лету. Познато је да и албатрос може да лети и да у исто време спава.

Кад падне ноћ, људи одлазе на починак. Међутим, многе животиње немају тако утврђене „навике“. Слонови, на пример, спавају у „партијама“: док једни спавају, други чувају стражу. У једном великом америчком циркусу, у коме су била шездесет и три слона, тридесет и четири је увек било будно и на ногама, без обзира да ли је дан или ноћ, док је осталих двадесет и девет спавало. Сваких неколико часова двојица од „стражара“ легли би да спавају, а на њихова места одлазила би два слона која су дотле спавала.

Многе птице, које иначе преко дана лете саме или у паровима, скупљају се кад падне вече и спавају збијене једна уз другу, тако да, посматране издалека, потсећају на циновски рој пчела. У једном шибљаку алписких ружа у близини Вортинга, у Америци, откривена је права птичја спаваоница, у коју је сваке вечери долетало преко пола милиона чворака.

Ипак, најнеобичнији „спавач“ свакако је мрки туљан. Један зоолог посматрао је пар туљана који су се налазили у лондонском зоолошком врту. Туљани би се спустили на дно свог базена и тамо „легли“ да спавају. После неколико минута сна, прво женка, а за њом мужјак, изронили би на површину, и то затворених очију, удахнули дубоко петнаест до шеснаест пута, а затим се, не прекидајући спавање, враћали на дно. Туљани могу тако да преспавају по неколико часова, излазећи у сну с времена на време да плућа напуне ваздухом.

Нова открића о држави Инка

Три француска научника провела су годину дана у јужноамеричким Кордиљерима, на високим платоима које су некад насељавале старе Инке. Они су се недавно вратили у Париз, пошто су дошли до низа значајних открића која сведоче о високој култури овог древног народа. Код Инка је медицина била веома развијена. Они су познавали до у танчине анестезију и хирургију и служили се врло компликованим инструментима начињеним од вулканске лаве.

У држави Инка поштанска служба била је одлично организована. Сва места била су повезана помоћу система штафетног додавања, у укупној дужини од 2.800 километара. Тркачи који су преносили пошту прелазили су за сат и по стазу дугачку 25 километара. Таквом брзином поштанског саобраћаја и многе данашње поште биле би задовољне, јер би, например, из Београда у Париз писмо стигло за непуних пет дана. „Поште“ старих Инка примале су и пакете, тако да су становници планинских крајева удаљених 150 километара од обале добијали увече свежу рибу уловљену узору, или приморско воће убрано ујутру.

На обалама језера Титикаке, које се налази на висини од 3.812 метара, француски научници испитивали су један народ још старији од Инка, који се зове Урус. Ово древно језеро постепено губи своју воду, тако да је његов ниво сваке године нижи за пола метра. Међутим, последњих стотину припадника народа Урус неће да напусти језеро и вероватно ће изумрети заједно с њим. То су људи необичне снаге и здравља, који су у стању да проведу у леденој води језера по неколико часова без опасности по здравље.

ДРВО ИЗ КОГА ЦУРИ СЛАДАК СОК

У Новој Енглеској, на источним обалама САД, постоји дрво из кога у пролеће цури сладак сок. То је једна врста јавора, а сок који оно даје веома је омиљен у Америци. Овај сок почне да цури рано упролеће, кад су дани топли, а ноћу још има мраза. Тада становници Нове Енглеске подмећу судове под пукотине овог дрвета и скупљају сок.

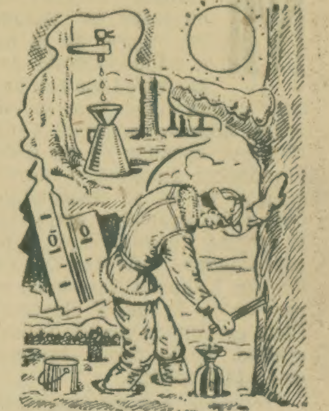
Постојала су разна мишљења о томе како долази до цурења овог сока. Тврдило се да корен потискује сок у стабло, из кога, под повољним временским условима, тече напоље. Да би се та теорија проверила, отсечено је јаворово стабло. Показало се да је из њега цурио сок исто онако као што је цурио из дрвета које има корен. Тако је отпала ова теорија.

Друго, врло раширено, мишљење било је да испаравање влаге са лишћа и гранчица преко лета повуче сок у цевчице у стаблу и да се то повлачење влаге може осетити и зими, кад нема лишћа. Међутим, кад су отсечене све гране јавора и места пресека премазана воском, да би се онемогућио приступ ваздуха, сок је и даље нормално текао. Тако је оповргнуто и ово мишљење.

Чињене су и друге пробе. Сечени су и круна и корење па је затим стабло стављано у воду. И из овако осакаћеног стабла цурио је сладак сок. Стабло је даље сечено на комаде од око два и по метра дужине, који су у разним положајима стављани у воду. До год су ти комади могли да усисавају влагу, из њих је текао сок, мада не у толикој количини као из дрвета с гранама и корењем.

Међутим, кад су исечени комади стављани на суво место, из њих сок више није текао. Тако је утврђено да је влага неопходна за стварање овог сока.

Други низ опита вршен је да би се утврдио утицај температуре. Мерењем температуре у стаблу утврђено је да се слој који се налази непосредно испод коре смрзава чим температура падне испод нуле, док се унутрашњост стабла смрзава тек неколико часова касније. У времену између смрзавања спољних и унутрашњих делова стабла дрво усисава велике количине влаге. Изгледа да се за време смрзавања слојева стабла који се налазе испод коре ствара притисак у ћелијама дрвета. Тај притисак повлачи влагу из корена и потискује је ка спољним деловима стабла. Преко дана, на сунцу, температура спољних слојева нагло расте и кристали леда се топе. Тада слатки сок навире кроз све пукотине стабла.



С обзиром на то да су према извршеним опитима за стварање слатког сока потребне само влага и одговарајућа температура, покушало се да се тај сок добије и у позну јесен. Испитивања су показала да сок ујесен има другачији састав него упролеће. Много је важнији покушај да се сок добија преко целе године, на тај начин што би се исекло какво мање стабло јавора и држало у бурету с водом, под одређеном температуром.



Каменовање првог европског КИШОБРАНА

Нема ничег обичнијег од кишобрана. Нико се данас неће окренути за човеком који га носи, сем, наравно, ако то није нека расејана особа која га је отворила иако не пада киша Чак је кишобран данас постао и помало старомодна направа, јер га све више потискују непромочиве кишне кабанице од разног материјала, које су много практичније, јер су у њима обе руке слободне, а и боље штите од кише.



Али, није увек било тако. Пре 200 година појава кишобрана у Европи изазвала је праву сензацију, а још дуго после тога кишобрани су у многим земљама претстављали последњу реч моде. А да је кишобран могао да донесе пуно непријатности својим првим популаризаторима, показује догађај који ћемо сад описати.

Велика тајна

Једног септембарског јутра 1750 године, крцат богатим товаром мирођија, балама кинеске свиле и сандуцима порцелана, упловио је у портсмутску луку стари једрењак „Света Ана". На копно је први изишао сувоњав, четрдесетогодишњи човек по имену Џон Ханвеј. Дочекали су га радосно жена и двоје деце, као и многобројни пријатељи. Отимајући се око очевог пртљага, старији мушкарчић зграбио је некакав узан, дугачак замотуљак који је лежао поврх осталих ствари. У истом тренутку, отац је притрчао и узео му пакет. До куће га више није испуштао из руку.

Успут је Џон весело причао жени о својим доживљајима и о поклонима које је донео. Али, она је хтела да зна шта му је то у руци. Џон је, загонетно се смешкајући, одговорио:

— То је велика тајна. Видећеш већ, цео град ће само о томе говорити. То је најпрактичнија ствар коју је човек могао да измисли. — Ништа више није хтео да каже.

Чак на другом крају града усред велике, лепе баште, беласала се Џонова кућа. Неколико дана долазили су му пријатељи и суседи на разговор, интересујући се како је у далекој Кини. Узгред, говорећи о обичајима у овој далекој земљи, Џон би напоменуо како се Кинези и Кинескиње штите од сунца и кише неким маленим заклонима које сами носе у руци. На питање како то изгледа, одговорио би да ће они већ видети кад буде време за то.

После десетак дана, над Портсмут се спустила киша. Џон је одмах живахнуо.

— Сад ћу распаковати онај замотуљак и поћи ћу у варош, — рекао је он жени. — Баш бих волео да пођеш за мном да би видела како ће ме свет запањено посматрати. Ионако треба да одем до Браунових.

Непријатно изненађење

Први пролазник уплашено је отскочио угледавши Џона под кишобраном. Завртео је главом, окренуо се и пошао за њим. Слично је било и са осталим пролазницима. Гомила за човеком с кишобраном расла је, а он је поносно ишао напред. Већ је зашао у живљи део града. Људи су истрчавали из кућа и дућана и гледали запањено за њим.

— Па то је сам ђаво! — рече једна омања, дебела жена свом суседу. — Гледај шта му је то над главом.

Човек је погледао збуњено, промрмљао нешто и шапнуо ту исту мисао крупном касапину, који је, засуканих рукава, стајао пред својом радњом. — То је ђаво!

Убрзо се улицама разлио шапат о „нечастивом" који је дошао да куша верне душе и да их заблуђује. Гомила за Џоном била је све већа. У почетку се чуло само потмуло гунђање и видела се понека песница претећи подигнута за њим. Наједном се зачуо гласан повик:

— Браћо, то је нечастиви. Треба га каменовати.

Људи за тренутак застадоше и погледаше у сувоњавог фратра који је са црквених степеница довикнуо ову осуду. Сваки појединац очима потражи камен. И Џон је чуо фратрове речи и, уплашен, убрза корак. Кад виде да то чине и остали, потрча. Једва је одмакао десетак корака, кад га прва каменица погоди у леђа. Осетио је оштар бол. Није знао шта да чини. До Браунових имао је да пређе још неких стотинак метара, а гониоци, још више разјарени његовим бежањем, били су му за петама. Засу га читава киша каменица. Једна жица кишобрана запе о зид и свила прште.

Џон је већ малаксавао. Жао му је било кишобрана, али живот је ипак више волео. У последњем тренутку, баш кад је најбржи гонилац почео да га удара штапом по леђима, десетак метара пред пријатељевом кућом, Џон баци кишобран и потрча што је брже могао. Замичући иза тешких, масивних врата, тужно се окренуо за собом. Гониоци су били застали крај кишобрана и сав терет каменица сручио се на њ. Двојица се залетеше, скочише на већ поцепани кишобран и почеше га газити.

Тек тада људи почеше да се разилазе. Сви су били мокри од кише, али задовољни. Јер, уништили су „нечастивог".

ВЕРОВАЛИ или не...

КАЗНА ЗА НЕСАВЕСНЕ ПОШТАРЕ



У Камеруну, у Африци, несавесне поштаре, који са закашњењем разносе пошту или не уручују пошиљке у удаљена насеља, кажњавају на необичан начин. Казна се састоји у томе што такав поштар мора да проведе 24 часа одржавајући равнотежу на великој празној тикви коју носи речна матица.

ПОТПРЕТСЕДНИК И ПОРТИР ИСТОВРЕМЕНО

Абнер Холи из Фортворта, у Тексасу, заузима место потпретседника једне велике приватне банке. Ипак, у поподневним часовима, то јест кад заврши свој рад у тој банци, Холи ради као портир у Националној банци, конкурентском новчаном заводу.

ОСТРВО МАЧАКА

Око 500 километара северозападно од острва Маурицијуса лежи коралско острвце Фрајост, на коме су једини живи становници — мачке.

Пре деведесет година на острвце су приспели неки бродоломници, који су у свом чамцу имали и један пар мачака. Убрзо по искрцавању сви бродоломници настрадали су од неке заразне болести, тако да су на острву остале само мачке. Кад је пре десетак година једна научна експедиција приспела на Фрајост, затекла је на острву хиљаде мачака. Мачке су живеле у пећинама и храниле се рибама које су за време осеке ловиле у плитким лагунама.

СТЕНА — „АКРОБАТА"

Недалеко од Фонтенблоа, у Француској, налази се стена којој су време, кише и ветрови дали необичан облик. Стена потсећа на



главу туљана који на врху њушке држи лопту, као што то изводе дресирани туљани у циркусима.

Из историје ОЛОВА

Многа руда има своју историју која је уско повезана са историјом људи, па је има и олово. Олово спада, поред многих других, у оне руде које су већ давно познате људима. Стари Индијци правили су од олова разноврсне амајлије, а употребљавали су га за производњу боја и козметичких средстава. И старим Грцима било је познато олово. Добивали су га са Родоса, Кипра и Лауриона, недалеко од Атине. У Лауриону Грци су копали поред олова и сребро. Ту је било запослено око 5.000 робова.

Римљани, док су господарили Шпанијом, добијали су олово из рудника Сиера Морене, где је радило 40.000 робова, које су чували римски легионари. Ту је било поред олова још и бакра, живе и сребра. И у живот славног картагинског војсковође Ханибала уплетено је олово. Прича се да му је жена Химилка донела у мираз руднике олова и сребра, који су се налазили у области Линореса. Осим тога, Римљани су добијали олово и из рудника Астурије, у северној Шпанији, затим из рудника који су се налазили у Галији, Белгији и Германији. Римљани су употребљавали олово за израду водоводних цеви, разних значака и амајлија, затим за кугле на рибарским мрежама. Оловне кугле као убојно средство употребљавали су у рату и одбацивали су их на непријатеља помоћу праћки. Поред тога, они су слали осуђенике у руднике олова.

Проналазак ватреног оружја створио је ново доба у историји олова; оно је добило још већи значај. Оловне кугле почеле су да решавају многа спорна питања међу државама и оквале су у ропске ланце многе народе на свету.

У историју олова уплетене су и многе анегдоте. Винтроп, гувернер Масачусетса, био је пионир топљења руда у Америци. Године 1770 он је подигао споменик енглеском краљу Ђорђу III. Тај споменик приказивао је краља како јаше на коњу. Међутим, када је букнуо рат за независност, Американци су срушили споменик, истопили и коња и коњаника, па од тог направили кугле и њима дочекали Енглезе. Гутемберг је, пак, од олова израдио слова и тако створио најстрашније оружје против мрачњаштва сваке врсте.

У Америци су још у 17 веку неки француски ловци животиња са скупоценим крзном крстарили у области Горњег Мисисипија, где су пронашли и олово, које су употребљавали за своје пушке. Већ крајем 17 и почетком 18 века, цело подручје Мисисипија названо је Луизијана по Лују XIV, јер је тамо била колонија француских досељеника. Луј XIV поделио је моге концесије људима да би искоришћавали олово и друге руде. Детроит је основао Француз Антоан де ла Мот Кадилак, који је поседовао рудник олова. Утицај Француза осећа се и на другим местима. Град Дибик налази се на истоме месту где је крајем 18 века Француз Жан Дибик копао оловну руду. Он је живео у пријатељству са околним индијанским племенима, па се и оженио ћерком поглавице племена Саук. На терену тога племена било је много олова, па га је Дибик користио. Али, он је у исто време поучавао Индијанце како се копа и топи олово. Они су га због тога необично волели и сматрали га за свога племеника. Када је умро, сахранили су га у оловном ковчегу. После завршетка грађанског рата, у области Мисурија основана су велика светска предузећа за искоришћавање оловне руде. У Колораду су копачи злата открили 1875 олово, где се налази и један од великих центара индустрије олова — Лидвил, оловни град. Употреба олова необично је разноврсна, а нарочито када је спојено са другим рудама.





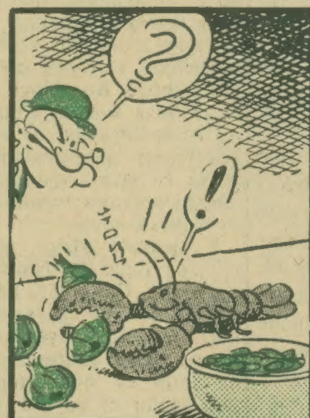






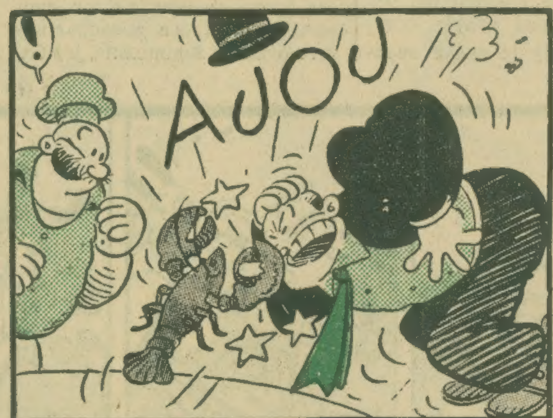














ЧИЈИ ЈЕ ОВО ЖИВОТОПИС?

Испричаћемо вам животопис једног нашег песника. Читајте и размислите о коме је песнику реч.

Рођен је 14 априла 1862 године у Београду, где је и умро 21 јануара 1894. Болешљив у детињству, није уредно свршио средњу школу, али је неко време слушао предавања на Великој школи као ванредан ђак.

Знате ли о коме је реч? Ако не знате, онда читајте даље.

Његовом образовању више је помогла средина у којој се кретао, пошто је кућа његовог оца, иначе песника, била стециште многих интелектуалаца. Учествовао је у рату против Бугара, затим је био коректор Државне штампарије, учитељ српске школе у Турн Северину, а 1893 постао је вицеконзул у Приштини.

Можда се ни сад нисте сетили о коме је реч? Ако нисте, читајте до краја.

Као песник важио је за најбољег у свом нараштају. Године 1888 изишло је прво издање његових песама, две године доцније друго, а треће, проширено, издање изишло је 1892 године. После његове смрти објављена су му целокупна дела у издању Српске књижевне задруге. Писао је и у прози, али је снага његова у стиховима. Спада у ред наших најбољих песника. Његов утицај на доцније генерације био је велик. Сматра се за претечу српске модерне поезије и за једног од највећих песника које је Србија дала.

(Војислав Илић)



ХАЈДУЧКА ВАТРА

За време турске владавине наше планине биле су пуне хајдука. Они су, поред осталог, били изложени и временским непогодама, нарочито хладноћи, па су морали да ложе ватре. Међутим, претила је опасност да се дим извије и да Турци лако сазнају где се хајдуци налазе. Због тога су они ложили ватру на посебан начин. Из ње се дим није извијао увис. Таква ватра позната је у народу као — хајдучка ватра. Наиме, они би узели повећу камену плочу, накупили дрва и послагали их на плочу у облику купе. Када би ту ватру упалили, дим није ишао увис, него се повијао по земљи.

ГОБЛЕН

Гоблени су ћилими за украшавање зидова. У једном облику били су познати и старим Египћанима, али су свој пун успех доживели тек у западној Европи. Име су добили на овај начин. У једно место крај Париза дошао је једнога дана бојаџија Гоблен из Ремса и ту се настанио. Он је основао једно мало предузеће у коме је почео да израђује гоблене. По њему је то место добило име Гоблен, а одатле потиче и име ових ћилима — гоблени. После Гоблена овде су дошла још два Фламанца да праве гоблене. Посао се све више развијао, тако да је у 17 веку постојала и једна овећа приватна радионица за израду гоблена. Ову радионицу купио је министар Колбер за потребе државе и она се још више развила. Основни материјал за израду гоблена је вуна, али се они праве и од свиле. Слике које се на њима израђују раде се по нацрту сликара-уметника. То су, углавном, разне композиције. Најпознатији су гоблени који су се израђивали у Француској у Белгији од 15 до 18 века. Познате су радионице гоблена у Паризу, Бовеу, Брислу и Турнеу.

МРЕЖА ПЛИВАРИЦА

Мрежа пливарица употребљава се за лов на плаву рибу, и то „под свићом на отвореном мору". Неке мреже пливарице могу бити дуге од 120 до 400 метара, а висина им у средини износи од 20 до 80 метара. Величина ове мреже зависи од предела где се лови: да ли уз саму обалу или даље од ње. Пливарица се прави од тањег памучног конца. Оканца на њој велика су од 10 до 14 милиметара. За време лова, око мреже је запослено око двадесет људи и три до четири лађе. Мрежом пливарицом најпре се почело ловити у Северној Америци, затим у Норвешкој, Шведској, Данској и Немачкој, а одатле је она дошла у Јужну Европу, па и код нас.

СЕКСТАНТ

Секстант је справа која се састоји од угломера, огледала и малог телескопа. Овом справом служе се поморци да би помоћу ње, а према положају звезда, одредили географску ширину и дужину на којој се налази њихова лађа.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

УСПЕХ У БОРБИ ПРОТИВ МАСЛИНОВЕ МУШИЦЕ

Познато је да постоји једна врста мушице која напада маслину и знатно јој смањује принос. У Грчкој, Италији, Израелу и нашој земљи то смањење износи често и до 60 од сто. Досад су се пољопривредници против ове мушице борили запрашивањем маслина разним хемиским средствима, али с мало успеха. Недавно су стручњаци из института у Мантони, у Француској, постигли значајан успех у борби против маслинове мушице. Наиме, они су пронашли једног паразита који се храни овом мушицом, па се надају да ће се први резултати показати чим се култура ових паразита буде довољно развила.

МАРС ПРИЛАЗИ ЗЕМЉИ

У јуну ове године Марс ће прићи веома „близу" Земљи. Он ће бити удаљен од нас „само" око 70 милиона километара и после Венере биће најсветлија од свих звезда и планета на нашем небу.

НОВА ОЧНА БОЛЕСТ

На стручном састанку у Чикагу два лекара изнела су своја запажања о једној новој очној болести. Њен проузроковач, један паразит назван токсоплазма, није досад могао бити тачно установљен. До пре две године ово обољење, с врло ретким изузецима, јављало се само код мале деце, док је сад прилично раширено и код одраслих.

НАЛИВ-ПЕРО КОЈЕ СЕ САМО ПУНИ

Израђена су и пуштена у продају налив-пера која немају ни гумену пумпицу ни клип, већ се „сама" пуне. Довољно је да се перо замочи у бочицу с мастилом, па да после краћег времена буде напуњено. Оно ради на принципу капиларности: као што се петролеј у лампи пење уз стењак. У самом перу налази се нарочита порозна материја, која, слично стењаку, упија мастило. На тај начин отпадају сви осетљиви делови, што чини ово перо много трајнијим од обичног. Поред тога, оно је врло отпорно на ударе и трескање, као и на промене температуре. Другим речима, мастило никад не цури из њега, те нема бојазни да ће испрљати џепове.

ЈОШ ЈЕДАН ВОЗ НА ЈЕДНОЈ ШИНИ

У САД ускоро ће почети да се гради железничка пруга с једном шином, у дужини од 80 километара, која ће спајати градове Лос Анђелос и Сан Фернандо. Сматра се да ће воз моћи да развије брзину од 160 километара на час. Шине ће се налазити на стубовима на пет метара изнад земље. Слична пруга већ постоји у Западној Немачкој, између места Елберфид и Бормен. Њоме је досад превезено преко 300 милиона путника без иједног несрећног случаја.

БРОЈ ЦРВЕНИХ КРВНИХ ЗРНАЦА

Број црвених крвних зрнаца није исти код свих живих бића. Највише их има код сисара, особито преживара, затим код птица, гмизаваца, па онда водоземаца. Човек има пет милиона црвених крвних зрнаца у једном кубном милиметру крви, коза 19 милиона, кокошка 2,3 милиона, жаба 370.000, лама 13 милиона итд.

ПЕЛОТА — БАСКИСКА НАРОДНА ИГРА

Међу многим играма лоптом најмање је позната пелота, баскиска народна игра. У њој учествују по два лица, али они не стоје једно према другом, већ оба на једној страни, окренути зиду о који ударају лоптом помоћу дрвене лопатице причвршћене за руку. Пелота захтева од играча велику снагу и брзину. Она се игра у сваком баскиском селу. Где не постоји нарочити зид за играње пелоте, омладина користи зидове кућа. Ако, пак, играч нема лопатице, он голом руком удара лопту. Најмилији сан сваког баскиског дечака јесте да једном постане првак у пелоти.

ТАКМИЧЕЊЕ У ПЛЕТЕЊУ

За време такмичења у плетењу које је организовао Међународни секретаријат за вуну у Западној Немачкој утрошено је 60 хиљада километара вунених влакана, од којих је исплетено 26.559 пуловера и других ствари. Прву награду добила је једна жена за исплетени жакетић. И мушкарци су учествовали у такмичењу. Тако је шесту награду добио један човек за лепо израђени мушки пуловер.

БАНАНЕ У ПЛАСТИЧНОМ ОМОТУ

Отсад ће јужноамеричке банане које се шаљу на удаљена тржишта бити обавијене веома танким омотом од пластичне материје. На тај начин банане ће задржати арому и сласт свеже убраног воћа. Досад су се банане брале полузреле, а дозревале су тек у магацинима земље у којој се продају, што је много утицало на њихову свежину и укус. Нов омот имаће светложуту боју, тако да ће банане у њему изгледати веома лепо.

РУЧНИ РАДИО-АПАРАТ

У техничким лабораторијама у Њу Џерсију израђени су радио-апарати који се носе на руци. Ови апарати нису нимало већи од обичног ручног сата. Место радио-цеви они имају пет транзистора, а примају станице које су удаљене највише 64 километра. Напајају се малом батеријом, не већом од оловке, а њихова кратка антена носи се у рукаву. Звук који апарат прима преноси се у уво слушалицама.

ЛЕК ПРОТИВ БОЛЕСТИ СПАВАЊА

Два лекара из Калифорније дошла су на идеју да болест спавања, која је уствари обољење мозга, лече тифоидном вакцином. Они су ову вакцину дали досад педесеторици болесника и код свих је болест убрзо престала.



...у знак жалости Јапанке облаче светлоплаве хаљине преко којих стављају беле огртаче. У Кини, Индокини и Сијаму жута боја је боја жалости. Афрички народи носе бела одела кад оплакују нечију смрт. Једино се зелена боја нигде не употребљава као боја жалости.



...за последњих четрдесет година добијено је укрштањем преко 150 нових врста паса.

...на изградњи великог моста у Сан Франциску, једног од највећих мостова на свету, било је запослено око 6.000 радника. За његову изградњу, између осталог материјала, било је утрошено 163.000 тоне цемента и 170.000 тона челика.



...змије отровнице нису имуне против сопственог отрова. До овог закључка дошао је један берлински зоолог посматрајући борбу две кобре, од којих је једна угинула од уједа своје противнице.

...једно од најсунчанијих места на свету је град Сен Џорџ, у Средњој Америци. У времену од 1951 до 1953 године Сен Џорџ је имао 700 узастопних сунчаних дана.

...у области Тањоре, у Индији, као основна временска јединица узима се време које је потребно да човек једном пукне прстима.

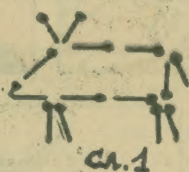


...у трећем веку био је састављен списак античких путева у Европи и на Блиском Истоку. У том списку, који се звао „Итинераријум Антонини" означени су и многи путеви који су у римско доба били изграђени у нашој земљи.

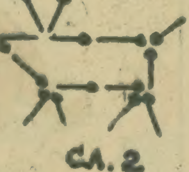
ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ТУЖНО И ВЕСЕЛО ПРАСЕ

Прва слика: од четрнаест жижица прво се направи тужно прасе.



Сл. 1



Сл. 2

Друга слика: а кад се премести пет и по жижица, прасе се одједном „развесели".

БРЗО САБИРАЊЕ

Замолите некога да напише неки већи седмоцифрени број, рецимо 7,408.162. Одмах испод њега нека напише исто тако седмоцифрен број, само мањи од првог: например 1,264.321.

Онда напишите и ви један ,тобоже произвољан, број. Али, то треба тако удесити да свака цифра вашег броја даје са сваком цифром другог броја збир 9. Дакле, ваш број ће у овом случају бити 8,735.678.

После тога опет дајте да вам партнер напише један седмоцифрени број, који опет мора бити мањи од вашег. Рецимо, он напише 4,252.007. Испод овога опет ви напишете тобож произвољан број, али опет свака ваша цифра са одговарајућом цифром претходног броја мора давати збир девет. Дакле, ви ћете у овом случају написати 5,747.992. Затим дајте да вам партнер напише следећи број, али опет мањи од вашег, рецимо — 7,125.863.

Подвуците и без много размишљања напишите резултат сабирања. Он гласи — 37,408.159.

Ствар је врло једноставна. Ви сте пред најгорњи број само метнули 3 и рачун је готов.

АКО САБЕРЕТЕ БРОЈЕВЕ У КОМЕ БИЛО РЕДУ ЗБИР ЋЕ ИЗНЕТИ 231

11	65	64	60	15	16
18	22	54	53	25	59
20	45	33	34	42	57
58	35	43	44	32	19
63	52	24	23	55	14
61	12	13	17	62	66

ПРВИ БРОЈ У ПРВОМ РЕДУ ЈЕ 11 ДРУГИ БРОЈ У ДРУГОМ РЕДУ ЈЕ 22 И. Т. Д.

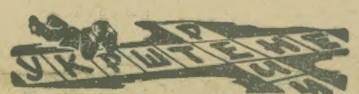
ДА НЕКО ПРОЂЕ КРОЗ ДОПИСНУ КАРТУ

Узмите једну дописну карту, па саопштите окупљеном друштву да можете сваког дечака и девојчицу провући кроз средину ове карте. Ко не зна ту вештину, неће вам веровати.



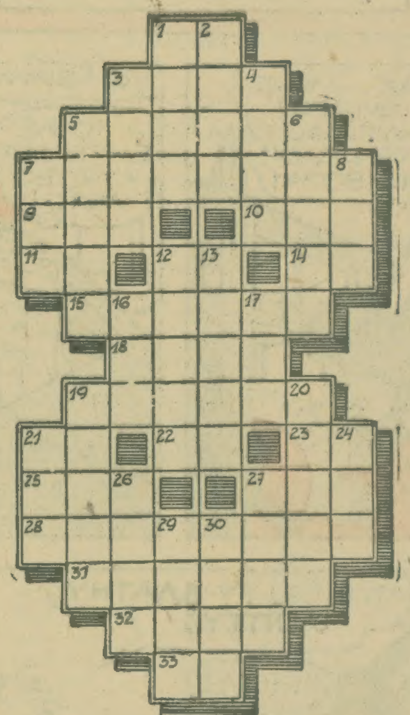
Ви онда урадите овако:

Засеците дописну карту по средини, али тако да је ни горе ни доле не расечете потпуно, па је онда савијте по том расеку, по дужини. Исеците затим паралелне линије, не идући до краја, час с једне час с друге стране карте, онако као што видите на слици. Кад завршите сечење, раширите карту и добићете широк круг кроз који ће моћи да се провуче, ако сте само пажљиво секли, и најдебљи човек.



Водоравно: 1) зачин. 3) једно од Антилских Острва; 5) судски орган састављен од грађана; 7) Одисејева жена; 9) дело, чин; 10) производ пчела; 11) показна заменица; 13) место у Србији; 14) нота; 15) композитор опере „Севиљски берберин"; 18) део тела; 19) место у Италији чувено по свом мермеру; 21) свеза; 22) мера за површину. 23) лична заменица; 25) назив; 27) биљка љутог корена; 28) један пролећни цвет; 31) дан у седмици; 32) знак за обележавање трајања тонова; 33) хемиски знак за литијум.

Усправно: 1) мрке, сиве; 2) стари сребрни новац кован за владе деспота Ђурђа; 3) презиме француског филозофа; 4) најситнији део материје; 5) један занатлија; 6) позиви; 7) страно мушко име; 8) место у Бачкој; 12) лева притока Босне; 13) стена настала таложењем кречњака; 16) лична заменица; 17) јужно воће; 19) отворено кућно огњиште; 20) праживотиња. 21) цин; 24) друга; 26) град у Немачкој; 27) лева притока Моравиног крака Језаве; 29) предмет обожавања; 30) страно женско име.



РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Рудо; 5) Лозана; 7) жало; 8) Ану; 10) Авари. 12) ас; 13) нада; 15) Об; 16) кедар; 19) Кир; 21) Јава; 22) банана; 24) мета; 25) али; 27) орати 29) ар; 30) Рама; 32) ос; 34) Лерин; 36) Рас; 38) нона; 39) дезива; 40) фока.

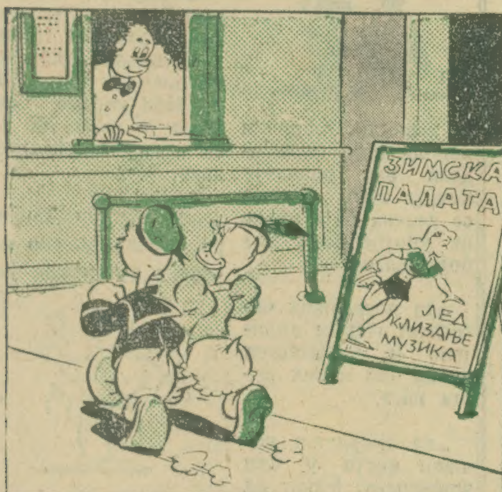
Усправно: 1) Ролан; 2) узорак; 3) да; 4) она; 5) лав; 6) Ана; 7) Жадок; 9) Усора; 11) идеја; 14) Адана; 16) бибер. 18) Авала; 20) ратар; 23) Натал; 24) Мосор 26) Ирена; 28) именик; 31) Ароза; 33) сад; 35) ина; 37) сеф; 40) во.

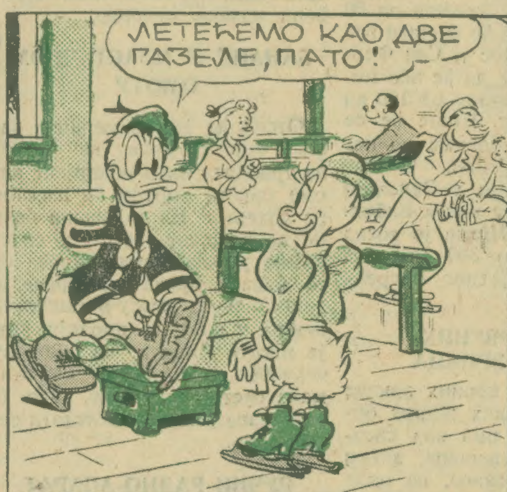

ПАЈА ПАТАК
ОТВОРЕНО ЈЕ НОВО КЛИЗА- ЛИШТЕ... ХОЋЕШ ЛИ ДА МЕ ОДВЕДЕШ?

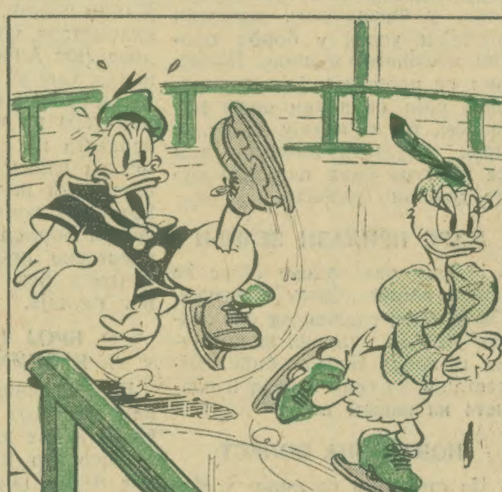

РАДО! ЈА ВОЛИМ ДА СЕ КЛИЗАМ!

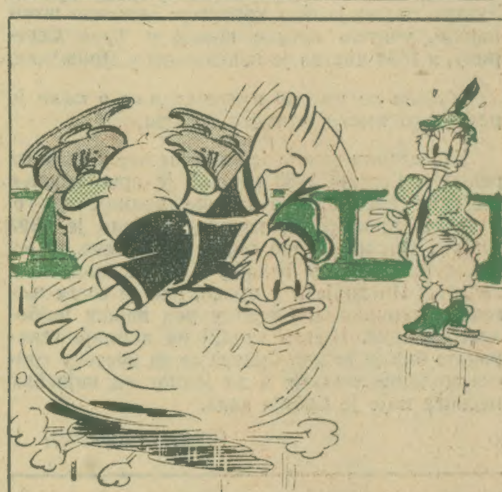

ОВАЈ... А УМЕШ ЛИ ТИ ДА СЕ КЛИЗАШ?
ПА ЈА САМ НЕКАД БИО ШАМПИОН НА РОЛШУАМА, ПАТО!


ЈЕСТ, АЛИ ОВО ЈЕ КЛИЗАЊЕ НА ЛЕДУ!
КЛИЗАЊЕ ИЛИ КОТРЉА- ЊЕ! ИСТИ ЈЕ ТО ЂАВО!


ЗИМСКА ПАЛАТА
ЛЕД КЛИЗАЊЕ МУЗИКА


ЛЕТЕЋЕМО КАО ДВЕ ГАЗЕЛЕ, ПАТО!

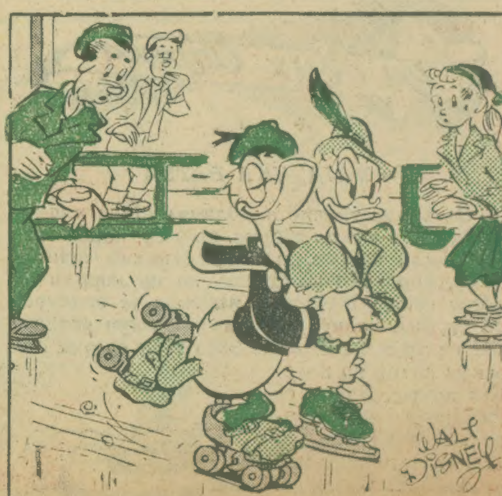





Copr. 1954, Walt Disney Productions World Rights Reserved


ПРИЧЕКАЈ! ВРАЋАМ СЕ КРОЗ ДВА МИНУТА!

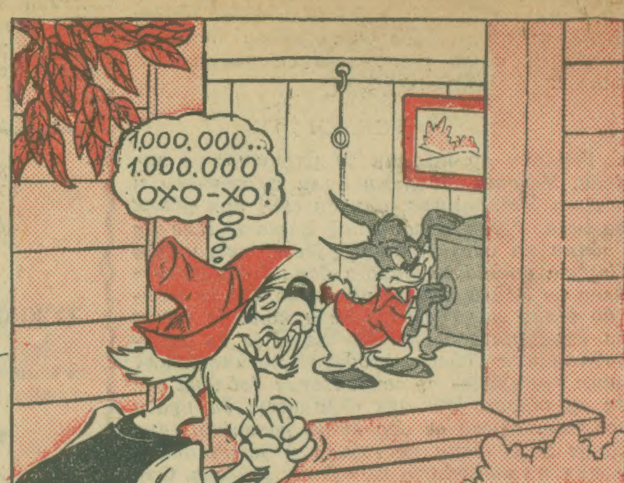

СПОРТСКА РАДЊА
Distributed by King Features Syndicate


WALT DISNEY


Волт Дизни:
ДУШКО ДУГОУШКО
И ДРУГИ ДОБРИ И РЂАВИ СТАНОВНИЦИ ЊЕГОВЕ ВАРОШИЦЕ И ОКОЛИНЕ
ДОСЕТЉИВОСТ ПАРА ВРЕДИ


ХМ! ОНАЈ СТАРИ ЛИСАЦ ОПЕТ СЕ ШУЊА ОКО МОЈЕ КУ- ЋЕ! ТРЕБА ДА ГА СЕ НЕКАКО ОТА- РАСИМ!


САД КАД САМ СВЕ СВОЈЕ ЗЛАТО ПРЕТОПИО У ЈЕДНУ КУГЛУ, ОДНЕЋУ КУГЛУ У БАНКУ... СИГУРНИЈЕ ЈЕ!
ЗЛАТО? ХМ...


1.000.000... 1.000.000 ОХО-ХО!


АХ... МОЈЕ БЛАГО! СКУПЉАО САМ ТЕ ЦЕЛОГ ЖИВОТА!

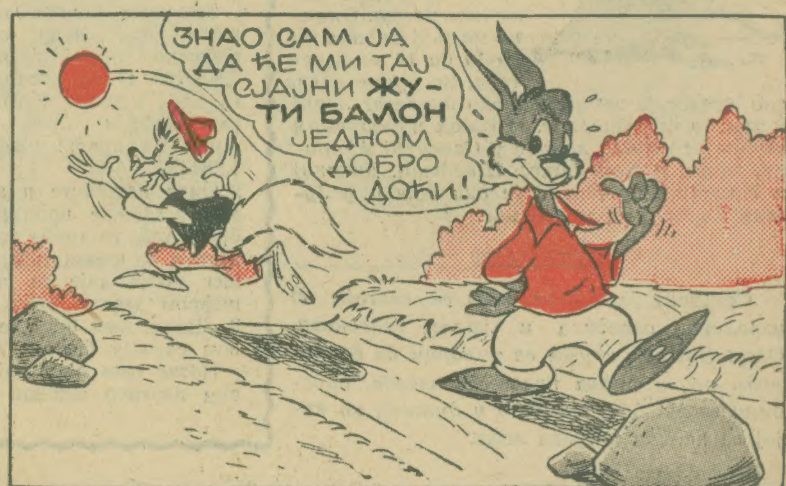

УФ! БИЋУ МИРАН ТЕК КАД ЗЛАТО ОДНЕСЕМ У БАНКУ!
А ТО ЋЕ БИТИ НА КУКОВО ЛЕТО!


ЈЕДНИМ УДАРЦЕМ ДВЕ МУВЕ! ДОЧЕПАЋУ СЕ И ЗЛАТА И ЗЕЦА!


ОТПАДОШЕ МИ РУКЕ ОД ОВОГ ПРОКЛЕ- ТОГ ЗЛАТА!
САД ЋУ ТЕ ЈА ОСЛОБО- ДИТИ ТОГ ТЕРЕТА!


ПУШТАЈ ТУ ЗЛАТНУ ЛОПТУ!
Ш-ШТА?
Copr. 1954, Walt Disney Productions World Rights Reserved


ХЕЈ! ШТА ЈЕ ОВО?
НИШТА! ЦЕНА ЗЛАТУ НАГЛО СКАЧЕ!
Distributed by King Features Syndicate


ЗНАО САМ ЈА ДА ЋЕ МИ ТАЈ СЈАЈНИ ЖУ- ТИ БАЛОН ЈЕДНОМ ДОБРО ДОЋИ!